

RYTMUS ŽIVOTA - NARODENIE DIEŤATKA

Pracovný list č. 3

Zahrajte si hru: *Dvojčky*.

1. Žena, ktorá bola v druhom stave, nesmela vychádzať sama na pole, pozeráť do studne, písať a podobne. Hneď po narodení pôrodná baba dieťa požeňala a pripravila mu kúpeľ z hrachoviny a z ovsenej slamy. Dieťa položili na vrece múky, aby bolo bohaté a do ruky mu dávali rôzne pracovné nástroje, ktoré mali privodiť schopnosti dieťaťa pre zamestnanie. Veľká dôležitosť sa pripisovala aj času a obdobiu, v ktorom sa dieťa narodilo. Kým dieťa nebolo pokrstené mali nad ním moc zlé sily. Preto kropili kolísku svätenou vodou a zakrývali mu tvár plienkou, aby ho chránili pred urieknutím. Napr. do roka sa dieťa nesmelo vidieť v zrkadle, pretože by sa dieťa nenaučilo rozprávať, nesmeli mu strihať vlasy, lebo by ostalo nemé.

Luľaj, luľaj ti mali spať

C

G

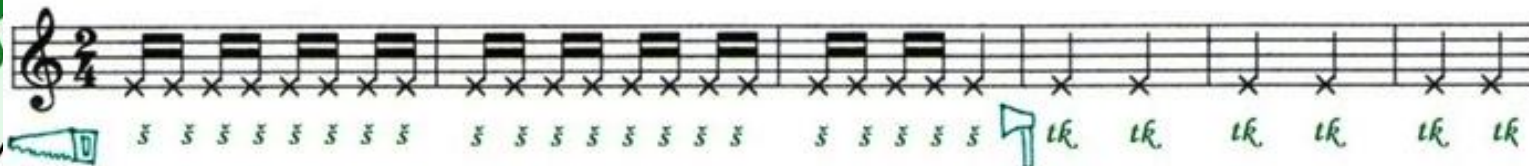
Ami

Fmi

1. Lu - ľaj, ľu - ľaj ti ma - li spať,____
2. Lu - ľaj, ľu - ľaj si - nu ma - li.____

jit bi, pil bi tvuj ko - ľi - sať,____
po - šol o - cec na roz - ho - di.____

Fmi

G7

Cmi

B

Fmi

G7

Cmi

hej, jit bi, jit bi pi - ro - žo____
hej, po - šol, po - šol roz - ho - do____

čki,
vac,

hej, na - pil bi še pa - ľe - noč - ki.
hej, jag ma si - na vi - ho - do vac.

šuch šuch šuch

šuch šuch šuch šuch šuch

ťuk cink cink cink

ťuk cink cink cink

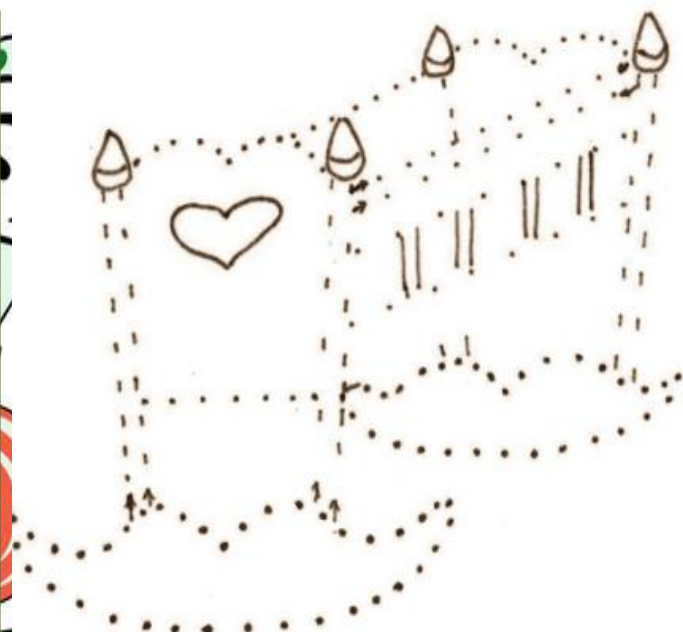
ťuk cink cink cink

ťuk cink cink cink

cink cink cink

Zahrajte sa.
Mamičky
spievajte
uspávanku
a oteckovia
vyrobte z dreva
predmet, ktorý
dostanete
spojením
bodiek na
obrázku.

Výrobky
z dreva mali
v tradičnej
ľudovej kultúre
najväčšie
zastúpenie po
celý život – od
kolísky po
truhlu.

2. Urýchleniu krstu napomáhali aj ďalšie povere. Na krst niesla dieťa kmotra, spolu s ňou aj babica a kmotor ich čakal v kostole. Rodičia sa krstu nezúčastňovali. Pri odchode do kostola kmotra hovorila: „Berieme Vám pohánča a prinesieme Vám kresťana“. Po príchode (pri vstupe do domu) hovorili: „Odniesli sme pohánča, priniesli sme kresťana“. Po týchto slovách položili dieťa pod stôl. Dvihnúť ho mal otec, čím ho uznal za svoje a prijal do rodiny.

Vypočujte si pieseň, ktorá sa spievala na krstinách v Zalužiciach pri Michalovciach.

1.1 Metodické pokyny k pracovnému listu č. 5

1.1.1 Téma: Rytmus života – narodenie dieťaťa

Tematický celok: Zahrajme sa s hudbou - rytmus (5. ročník)¹. Rytmické cvičenie (ZUŠ, 2-4. ročník).

Cieľ: Prostredníctvom hudobných činností spoznávať ľudové zvyky a tradície.

Medzipredmetové vzťahy: Dejepis, Výtvarná výchova.

Špecifické ciele:

- Kognitívny:
 - získať poznatky, vedomosti a zručnosti v procese komunikácie s hudbou,
 - naučiť sa uspávanku *Lul'aj, lul'aj, ti mali spať,*
 - zopakovať si rytmizáciu,
- Socioafektívny:
 - na základe vnímania uspávanky vyjadriť estetický zážitok pohybom,
- Psychomotorický:
 - dokázať správne realizovať rytmické hudobné prejavy.

Metódy a formy práce: Metóda uvedomelej vokálnej intonácie, metóda uvedomelej rytmizácie, dialogická metóda (rozhovor), individuálna a skupinová práca, metóda príkladu, napodobňovanie, dramatizácia, priradovanie.

Pomôcky: pracovný list, klavír, pomôcky na kreslenie (farbičky), šatky alebo šály,

Kompetencie: formovať pozitívny vzťah k rodine a rodinným zvyklostiam.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti žiaka:

- uvedomiť si dlhoročnú tradíciu ústneho tradovania piesní,
- spoznať niekdajšie tradície a zvyky pri narodení dieťaťa do rodiny,
- rozvíjať emocionálnu a kontakt bez slov,
- akceptovať a neporušovať pravidlá hry,
- spájať bodky (a vytvoriť obrázok kolísky),
- vcítiť sa do role spievajúcej matky,
- vcítiť sa do role otca, ktorý vyrába kolísku,
- spolupracovať vo dvojici v rytmickej hre,
- správne intonovať pieseň,
- vypočuť si krstinovú pieseň,
- analyzovať neznáme slová v texte piesni.

Rozvíjame:

- estetické cítenie, schopnosť sebaujedenia,
- socializáciu žiaka v skupine,
- férovú hru,
- akceptáciu a rešpektovanie národnej kultúry,
- hudobnú percepciu,
- rytmické cítenie,

¹ LANGSTEINOVÁ, Eva – FELIX, Belo. 2009. Hudobná výchovy pre 5. ročník základných škôl. Strana 12-13: Zahrajme sa s hudbou - rytmus. 2009. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

- vokálnu intonáciu,
- pohybové vyjadrovanie,
- hravosť, rečovú kultúru.

Motivácia:

Dialogickou metódou sa navodím atmosféru narodenia dieťaťa do rodiny.

„Narodilo sa vo vašej rodine poslednú dobu malé bábätko? Prípadne malý bratranček, sesternička, možno u vašich kamarátov alebo susedov?“ (Vypočúť si odpovede).

„Čo všetko prináša príchod dieťaťa do rodiny? Čo všetko musia rodičia vybaviť, kúpiť, obstaráť, zariadiť?“ (odpovede žiakov).

Uvoľňovacie cvičenie:

Zahrajte si hru: Dvojičky.

„A poznáte aj nejaké dvojičky vo vašej rodine alebo okolí?“ (priestor pre odpovede). Aj my sa teraz zahráme na dvojičky, ktoré sú ešte v mamkinom brušku. Oči majú ešte zatvorené, no chcú sa spoznať aspoň dotykom rúk.

Vyberieme niekoľko žiakov (ak je malá skupina v triede, tak aj všetkých). Zaviazeme im oči šálmi alebo šatkami. V pozadí môže hrať pokojná hudba, alebo bude ticho. Hráči sa pohybujú po triede a pomalými pohybmi si „odchytia“ jedného hráča a koncami prstov mu prechádzajú čelom, vlasmi, zľahka a veľmi pomaly postupuje po tvári.

Variant 1: Ak sa spoznávajúci spoznajú, ohlásia to. Víťazí ten, kto pomocou hmatu spozná najviac spolužiakov.

Variant 2: vytvorím dvojice – dvojičky, ktoré sa budú vzájomne hľadať po triede so zaviazanými očami. Treba dať pozor, aby si neublížili, ale ani nehovorili a neporušovali pravidlá hry.

Dychová rozcvička:

Keď sme už našli svoju dvojičku, môžeme si spokojne vydýchnuť:

Jemný nádych nosom – zadržanie – výdych ústami. Zopakovať trikrát.

Následne rozdáme pracovné listy. Žiaci si prečítajú text číslo 1.

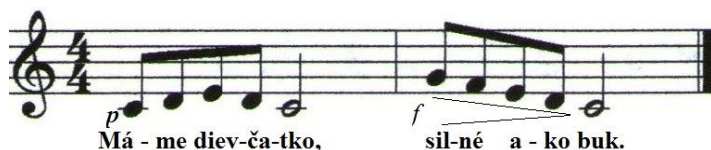
Narodenie dieťaťa v rodine bolo vždy radostnou udalosťou, či už dnes alebo v minulosti. Na dnešnej hodine sa dozvieme, ako prebiehalo privítanie dieťaťa u našich predkov. Napríklad, keď sa v jednej rodine narodilo bábätko, takto sa mu tešili (predvedieme a vyzveme žiakov, aby zopakovali za nami):

Hlasová rozcvička:

a.) Rozospievanie – tvorenie tónu (rozsah d1-a1):

- b.) Keď sa známi pýtali, čo sa im narodilo, odpovedali: (Pružnosť a pohyblivosť tónu + dynamické cvičenie)

- c.) A na otázku, ako sa volá spievali: (Funkčnosť bránice a predlžovanie výdychového prúdu + rozšírenie rozsahu):

Vzorový prednes piesne:

So sprievodom klavíra predvedieme uspávančku. Následne vyzveme žiakov, aby spojili bodky na obrázku – zistia, že je na ňom kolíska.

Práca s textom a rytmom piesne:

S príchodom bábätka mali otcovia a starí otcovia za úlohu vyrobiť či zohnať kolísku. Museli nájsť strom, spíliť ho alebo vyrúbať sekerou , hoblíkom spracovať drevo a nakoniec ho dať dokopy klincami a kladivom . Vzorovo predvedieme, ako by mali chlapci vyrábať kolísku.

Kľaknú si do kruhu, alebo do dvoch radov oproti sebe. Ak kľacia v kruhu, napodobňujú pílenie s jednou rukou, ak kľacia oproti sebe, píliu akoby dvaja veľkou pilou. Pri pílení budú vyslovovať š-š-š. Pri sekere budú napodobňovať rúbanie jednou rukou a vyslovovať tk, tk. Pri hoblíovaní spojíme obe ruky a tlačíme ich od hrude smerom dolu a vpred a vyslovujeme šuch, a nakoniec na pomlčku ľavou akoby priložíme klinec (vyslovíme ťuk) a pravou akoby sme po klinci búchali (cink – cink).

Text piesne – overiť si, či žiaci rozumejú všetkým nárečovým slovám:

jít – jedol, pirožocki – pirožky, pošol – išiel, rozhodí – rozhodnúť sa, vihodovac – vychovať.

NÁCVIK PIESNE:

1. Prvýkrát je potrebné vypočúť si vzorový prednes učiteľa.

UPEVNENIE PIESNE:

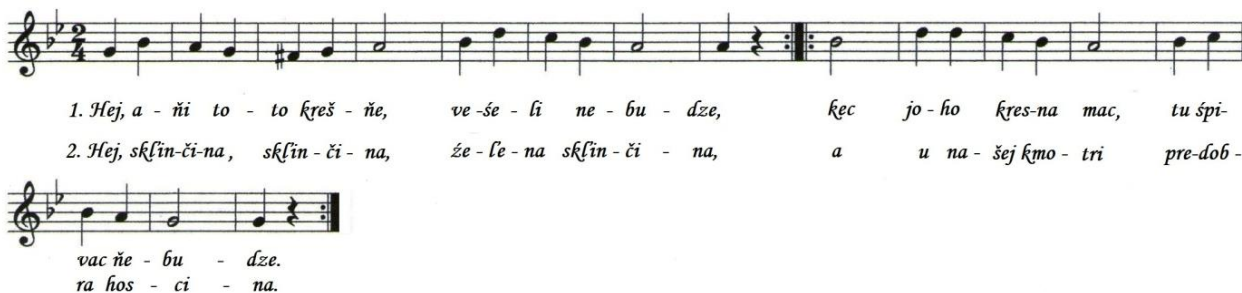
2. Všetci spoločne spievajú pieseň v brumende, prípadne na vyslovovanie slabiky la-la.
3. Tretíkrát spievajú dievčatá a chlapci vyrábajú kolísku.
4. Štvrtýkrát spievajú chlapci a vyrábajú kolísku dievčatá (lebo otcovia bábätká išli do vojny).

VYHODNOTENIE, ZÁVER HODINY:

V závere hodiny si žiaci prečítajú zvyšné texty² v pracovnom liste a vypočujú si pieseň (v podaní vyučujúceho), ktorá sa kedysi spievala na krstinách. Pre porozumenie textu bude možno potrebné vysvetliť určité nárečové slová:

krešne – krstňa, skl'inčina – sklo.

Okrem správnej intonácie žiakov by sme si mali všímať aj prácu s rytmom. Ak sme postrehli nesprávnu rytmizáciu, v rámci spätnej väzby by sme mali odstrániť konkrétne postrehnuté nedostatky.

1. Hej, a - ňi to - to kreš - ňe, ve - se - li ne - bu - dze, kec jo - ho kres-na mac, tu spi-
2. Hej, skl'in-či-na, skl'in - či - na, ze - le - na skl'in - či - na, a u na - šej kmo - tri pre-dob -
vac ňe - bu - dze.
ra hos - ci - na.

² Dostupné na internete: <http://www.jankohrasko.sk/clanok/15686/rodinne-zvyky-krstiny/>